

ضرورت انجام مطالعات اِتا برای پروژه‌ها و طرح‌های شهری

محمد رضا چیت ساز^۱، ناهید زرگرسرای^۲

۱- دکترای مطالعات فرهنگی (استاد دانشگاه تربیت مدرس)،

۲- دکترای طب کار

chitsaz_awan@yahoo.com

چکیده

هر پروژه شهری که به اجرا درمی‌آید، صرف نظر از موضوع آن، آثار و پی‌آمدهایی به دنبال خواهد داشت. اِتا، علمِ چگونگی ارزیابی آثار مثبت ناشی از پروژه‌ها و به کارگیری روش‌هایی علمی جهت گسترش و افزایش این آثار مثبت است. البته اهمیت و ارزش اِتا در وظیفه‌ی دیگر اوست که همانا، علمِ چگونگی ارزیابی آثار منفی پروژه‌ها و به کارگیری روش‌هایی علمی جهت کاستن و یا محدود کردن آن آثار است. به این روش علمی، پیوست فرهنگی یا ارزیابی تأثیرات اجتماعی می‌گویند، اما متخصصین این فن در ایران، بیشتر از واژه اِتا استفاده می‌کنند که از پیوستن حروف ابتدای ارزیابی تأثیرات اجتماعی، پدیدآمده است. در انگلیسی به آن SIA می‌گویند که مخفف Social Impact Assessment یعنی ارزیابی تأثیرات اجتماعی است. در کشورهای پیشرفته صنعتی، اِتا از حدود سال ۱۳۶۹ ش/م، به صورت جدی مورد استفاده مدیران پروژه‌های شهری و عمرانی قرار گرفته است. اما اِتا در ایران از سال ۱۳۸۶ توسط شهرداری تهران به کار گرفته شد و اینک شهرهای بزرگی در ایران مانند تهران، اصفهان، مشهد، اهواز، قزوین، شیراز و مانند آن، چند سالی است که پروژه‌ها و طرح‌های شهری خود را به همراه پیوست فرهنگی، انجام می‌دهند. کلان شهر کرج، که از آن با عنوان ایران کوچک یاد می‌شود، طی سال‌های اخیر، رشدی همه جانبه داشته است. این رشد، بویژه پس از آن که این شهر، به مرکزیت استان البرز ارتقاء یافت، اهمیتی دوچندان یافت. این مقاله با عنوان ضرورت انجام مطالعات اِتا برای پروژه‌ها و طرح‌های شهری، به دنبال آن است که ضمن توجه دادن مدیران ارشد شهر کرج و استان کرج، در خصوص اهمیت و لزوم انجام مطالعات اِتا برای پروژه‌ها و طرح‌های شهری، تجربیات مفید و عملیاتی بدست آمده در این مورد را که طی سال‌های اخیر، در تهران و سایر شهرهای بزرگ، با صرف هزینه‌های قابل توجه ریالی، علمی و زمانی، فراهم شده است، برای منطقه ایران کوچک، با عنوان، تأکیدات موکد، پیشنهاد نماید. این مقاله دارای یک پیش‌گفتار و ۵ بخش است.

واژه‌های کلیدی: اِتا، پروژه‌های شهری، تأثیرات اجتماعی، کرج

مقدمه

از دیرباز برای ساخت پروژه‌های شهری، تمرکز جدی و اصلی بر مباحث فنی و اقتصادی بوده است و بدین ترتیب، نسبت به ماهیت اجتماعی و تأثیرات گسترده‌ای که می‌تواند این پروژه‌ها بر محیط اجتماعی و زیستی داشته باشد، بی‌تفاوتی وجود داشته است. تقریباً عموم پروژه‌های شهری با عدم نگرانی یا بی‌توجهی و یا لاقط کم‌توجهی تصمیم‌گیران، نسبت به پی‌آمدهای اجتماعی و زیست محیطی آنها همراه بوده است. ممکن است پرسیده شود که اصلاً چرا باید نگرانی وجود داشته باشد، بویژه هنگامی که می‌خواهیم یک مدرسه یا مثلاً یک پارک بسازیم، دیگر نگرانی چرا باید باشد، کافی است، زمین و سرمایه لازم و نقشه‌ها، آماده باشد، آن وقت به سرعت دست به کار خواهیم شد تا خدمت رسانی به مردم آن محله و منطقه را، زودتر به مرحله اجرا درآوریم. باید دانست که، اشکال اصلی و اساسی هم، از همین جا آغاز می‌شود. هنگامی که یک یا چند نفر مدیر، تصمیم‌ساز و یا تصمیم‌گیر، در، نبود یا کمبود اطلاعات و آمارهای کلیدی، لازم و ضروری، دست به اقدامات عملیاتی در زمینه